

Poradnik współpracy drużyny harcerskiej i gromady zuchowej

Wojciech Niemirski

Spis treści:

WSTĘP.....	3
LEGENDA.....	3
Po co współpraca?.....	3
Wspólne akcje jednostek.....	5
Harcerze organizują dla zuchów.....	5
Zuchy organizują dla harcerzy.....	5
Pojedynczy element wspólny.....	5
Miłe gesty.....	5
Zbiórka obu jednostek.....	6
Wspólne akcje zarobkowe.....	7
Odwiedziny na biwaku/obozie/kolonii.....	7
Wspólne zimowisko.....	7
Przejście zuchów do drużyny.....	7
Wizyta na zbiórce harcerzy.....	7
Q&A o harcerstwie.....	8
Pożegnanie z gromadą.....	8
Obrzędowe przekazanie zuchów.....	8
Praca na poziomie kadry i ZZ.....	9
Ustalenie zasad współpracy i kontrakt.....	9
Harcerze na zbiórkach gromady.....	9
Kadra zuchowa na akcjach ZZ-u.....	10
Kadra zuchowa na Radzie Drużyny.....	10
Zajęcia dla ZZ-u na temat zuchowania.....	10
Kadra dojeżdżająca na kolonię.....	10
Wspólne wyjście kadr – wyjazd lub spotkanie towarzyskie.....	11
Zaproszenie do gromady.....	11
Kadra zuchowa na obozie.....	11

Grafiki użyte w poradniku pochodzą ze strony Flaticon.com

Stowarzyszenie Harcerskie, 2024

WSTĘP

Temat współpracy między gromadą a drużyną często w tekstach harcerskich pojawia się jednostronnie – jako element kształcenia kadry zuchowej, która powinna zadbać o to, żeby ktoś im pomógł w organizacji zbiórek, a ich zuchy nie bały się odchodzić z gromady. Takie spojrzenie, mimo że wskazuje pewne istotne kwestie, omija sedno współpracy – relacji w której obie strony dokładają starań i obie strony odnoszą korzyści.

Ten poradnik jest zarówno dla kadry zuchowej, jak i harcerskiej.

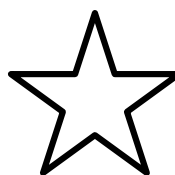
Drodzy drużny i druhowie! Mam nadzieję, że ten tekst będzie dla Was dobrym drogowskazem w staraniach o dobrą współpracę z bratnią jednostką. Zachęcam do przeczytania go z otwartą głową i szukania tego, co do Was przemawia – od Was zależy, co później z tym zrobicie.

Wojtek Niemirski

LEGENDA

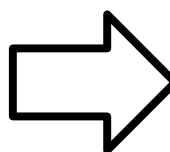
Każda jednostka ma inne potrzeby i inne możliwości, dlatego nie trzeba traktować wymienionych w poradniku form jako listy działań niezbędnych. Jest to przede wszystkim zbiór narzędzi z opisanymi zaletami i od drużynowych obu jednostek zależy które z nich zostaną użyte. Kilka kluczowych spraw (oznaczonych w poradniku **gwiazdką**), są jednak minimum niezbędnym do prawidłowej, stałej współpracy między gromadą a drużyną:

- ☆ Ustalenie zasad współpracy
- ☆ Zbiórka obu jednostek
- ☆ Kadra zuchowa na akcjach ZZ-u
- ☆ Kadra zuchowa na Radzie Drużyny
- ☆ Harcerze na zbiórkach gromady
- ☆ Zaproszenie do gromady
- ☆ Obrzędowe przekazanie zuchów

Czasami z różnych przyczyn współpraca nie idzie zbyt dobrze albo dopiero się zaczyna i należy ją zbudować praktycznie od zera. Warto wtedy wykorzystać formy (oznaczone w poradniku **strzałką**), które są dobrym punktem wyjścia:

- ⇒ Ustalenie zasad współpracy
- ⇒ Zbiórka obu jednostek
- ⇒ Harcerze na zbiórkach gromady
- ⇒ Zajęcia dla ZZ-u na temat zuchowania

Po co współpraca?

Współpraca między gromadą a drużyną niesie dla obu jednostek wiele korzyści. Najbardziej oczywistą i istotną dla podstawowego funkcjonowania obu jednostek jest przepływ osób – zuchów jako nowych harcerzy do drużyny i harcerzy jako nowej kadry do gromady. Jest jednak wiele innych zalet, wychowawczych, organizacyjnych i innych:

		Korzyści	
		dla drużyny	dla gromady
	pewny napływ nowych harcerzy ukształtowanych metodą harcerską, zaznajomionych z drużyną	źródło nowych członków kadry, zaznajomionych z gromadą	
	rozwinięcie u harcerzy postaw i umiejętności do opieki nad młodszymi i organizacji zbiórek	harcerz jako wzór, starszy brat dla zucha	
	unikanie poczucia odrzucenia, separacji od drużyny przy przejściu do gromady	oswojenie starszych zuchów z jednostką, do której będą przechodzić	
	umożliwienie harcerzom zdobycia patentu przybocznego, stopnia przewodnika, sprawności związanych z opieką nad młodszymi	umożliwienie zuchom zdobycia trzeciej gwiazdki	
	rozwiązanie problemu nadmiaru osób w ZZ-cie i kadrze	możliwość działania kadry zuchowej w większej grupie rówieśniczej	
	wsparcie organizacyjne i programowe (z reguły najbardziej istotne dla gromady)		
	urozmaicenie zbiórek przez wspólną akcję z bratnią jednostką; różnorodność pomysłów i doświadczeń		
	dodatkowa pula sprzętu i materiałów programowych, które można pożyczyć		

Ważne jest, żeby zwrócić uwagę, że do skorzystania z tych zalet nie wystarczy samo istnienie drugiej jednostki – trzeba razem z nią działać i wzajemnie się wspierać. Drużyna harcerska, która będzie w gromadzie zuchowej widziała jedynie łatwe źródło szeregowych, może będzie na krótką metę zadowolona, ale w ciągu paru lat może się okazać, że nikt nie chce iść do takiej ignorowanej jednostki i gromada rozpadnie się z braku kadry. Gromada zuchowa, która widzi w harcerzach jedynie prostą pomoc organizacyjną, bardzo szybko się przekona, że „pomocnicy” niechętnie przychodzą na zbiórki i słabo angażują się w powierzone zadania.

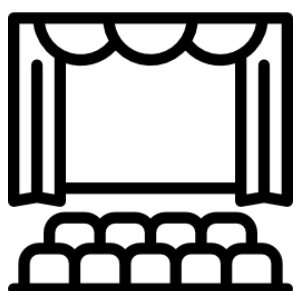
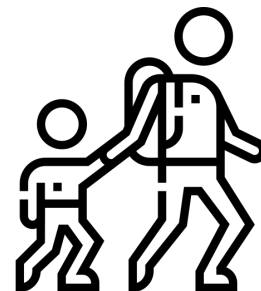
Wspólne akcje jednostek

Jest wiele sposobów, na które zuchy i harcerze mogą zrobić coś razem. Opisane są tutaj formy, w których mogą uczestniczyć szeregowi członkowie obu jednostek.

Harcerze organizują dla zuchów

Jest to forma, w której harcerze nie są uczestnikami, ale pełnią funkcję organizatorów: przygotowujących program, punktowych i ewentualnie opiekunów patroli zuchów. Zbiórka może być przygotowana przez zastęp albo ZZ. To zuchy są właściwymi uczestnikami zajęć i z ich perspektywy jest to bardzo zbliżone do zwykłej zbiórki gromady, z tą różnicą, że jest wyjątkowo dużo druhów spoza stałej kadry.

Odciąża to kadre zuchową, jest formą służby dla harcerzy, pozwala poznać się nawzajem zuchom i harcerzom, daje harcerzom pole do rozwinięcia swojej kreatywności i umiejętności organizacyjnych.

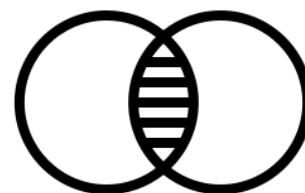
Zuchy organizują dla harcerzy

Ze względu na ograniczone zdolności organizatorskie zuchów, nie jest to typowa, pełna zbiórka dla harcerzy, ale raczej typowa dla zuchów zabawa, wieńcząca cykl zbiórek. Harcerze mogą być np. widzami na zuchowym przedstawieniu, kupującymi na zuchowym kiermaszu, pacjentami w zuchowym szpitalu, klientami w zuchowej restauracji. Daje to zuchom możliwość wykorzystania zdobytej wiedzy i umiejętności oraz pokazuje harcerzom że „zuchy też potrafią”.

Pojedynczy element wspólny

W tej formie, zuchy i harcerze mają w tym samym czasie swoje osobne zbiórki, ale w pewnym momencie spotykają się i robią coś wspólnie np. apel.

Dzięki temu rozwiązaniu, unikamy problemu dostosowania zajęć do różnych poziomów rozwoju – może być natomiast problem ze zgraniem czasowym.

Miłe gesty

Prostą formą wspierającą zażyłość między gromadą a drużyną, są różnego rodzaju upominki i dobre uczynki od jednej jednostki dla drugiej.

Przykładowo:

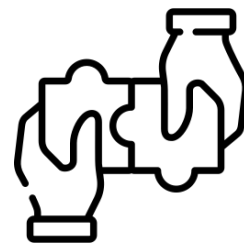
- Zuchy przygotowały dla harcerzy kartki świąteczne.
- Harcerze zbudowali dla gromady stojak na totem.
- Zuchy posprzątały teren wokół miejsca ogniskowego harcerzy.
- Harcerze wysłali gromadzie list z obozu.

Poza pozytywnym efektem w postaci zadbania o dobre relacje między jednostkami, miłe gesty można potraktować jako rodzaj służby/pracy pożytecznej z różnymi korzyściami wychowawczymi płynącymi z tych form pracy.

Zbiórka obu jednostek

Zarówno zuchy, jak i harcerze są uczestnikami – patrole są mieszane, a kadra obu jednostek zajmuje się organizacją. Trudnością w tej formie jest dobranie zadań tak, żeby nie były za łatwe dla harcerzy, albo za trudne dla zuchów. Szczególnie chcemy uniknąć sytuacji, w której harcerze postrzegają zuchy jako „kulę u nogi”. W tym celu należy dobrze przemyśleć punkty na zbiórce.

Punkt podwójny. Punkt zawiera w sobie de facto dwa w pełni oddzielne zadania, często prowadzone przez osobnych punktowych – jedno dla harcerzy, drugie dla zuchów.

- Harcerze mają wymienić prawo harcerskie, zuchy mają wymienić prawo zucha.
- Harcerze zajmują się rannym ze złamaną nogą, zuchy przyklejają plaster na skaleczenie drugiemu rannemu.
- Harcerze mają przygotować ciepły posiłek na kuchni polowej, a zuchy kanapki.

Plusem takiego rozwiązania jest większa swoboda w dobieraniu zadań, natomiast minusem duże ograniczenie interakcji między zuchami i harcerzami – idą oni razem na punkt, ale na miejscu praktycznie nie współpracują.

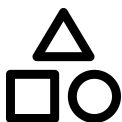
Zadanie uniwersalne. Istnieją zadania, w których różnice między harcerzami a zuchami nie będą znacząco wpływały na ich realizację. Odpadają tu m.in. zadania logiczne, sprawdzające wiedzę, wymagające koordynacji, siły i sprawności fizycznej.

- Patrol ma posprzątać wskazany obszar lasu.
- Patrol ma wymienić, co mu się kojarzy ze słowem „patriotyzm”.
- Każdy członek patrolu ma narysować wybraną roślinę w okolicy.

Wiele z tych zadań charakteryzuje się tym, że nie ma dobrych i złych odpowiedzi, nie ma presji wykonania zadania idealnie – najistotniejsze jest to, że uczestnik dołoży starań tak, jak potrafi, a zadanie będzie zaliczone.

Wspólne zadanie – różne role. Cały patrol współpracuje, ale harcerze i zuchy pełnią różne role dostosowane do ich wieku i poziomu umiejętności.

- Patrol ma rozpalić ognisko – harcerze układają ognisko, zuchy przynoszą chrust.
- Patrol ma być stacją sygnałową – harcerze rozszyfrowują i szyfrują wiadomości Morseem, zuchy nadają je chorągiewkami.
- Patrol przygotowuje kanapki – harcerze kroją i obierają składniki, zuchy je składają i pakują.

Wspólne zadanie – różne zasady. Cały patrol ma wykonać to samo zadanie, ale harcerzy mają dodatkowe utrudnienie albo zuchy mają dodatkowe ułatwienie.

- Patrol ma do pokonania tor przeszkód, ale harcerze mają związane nogi.
- Każdy członek patrolu mają wbić razem jeden duży gwóźdź bez wykrzywiania go, ale zuchy używają zwykłych młotków, a harcerze dużych i ciężkich młotów.
- Rzucanie do celu, ale zuchy mogą podejść bliżej.

Wspólne zadanie – bycie małym jest atutem. Zadania w których niewielki rozmiar i inne cechy typowego zucha ułatwiają grupie wykonanie zadania.

- Patrol ma ukryć wszystkich członków na wyznaczonym terenie – im więcej osób będzie potem niezauważonych przez punktowego, tym lepszy wynik.
- Patrol ma przejść przez pajęczynkę, ale nie może użyć dwa razy tego samego otworu.
- Patrol ma stworzyć jak najwyższą żywą piramidę.

Dzięki takiemu rozwiązaniu, zuchy nie są dla harcerzy zawadą, ale wręcz przeciwnie – cenną pomocą. Uczy to zuchy i harcerzy, że różnorodność cech może być siłą grupy.

UWAGA: Zdarzają się też większe zuchy i mniejsi harcerze – zadanie nie powinno być niemożliwe do wykonania dla takiej grupy.

Wspólne akcje zarobkowe

Mimo że najbardziej naturalną formą podczas akcji zarobkowej takiej jak Akcja Znicz może się wydawać „jak zuchy mają wartę, pilnuje ich kadra zuchowa”, to warto jest zrobić inaczej – daje to ZZ-owi okazję do popracowania z zuchami, a kadrze zuchowej odmianę od zajmowania się zuchami i okazję do lepszego zapoznania szeregowych harcerzy. Wspiera to też obopólne docenianie się jednostek – w namacalny sposób widać, że harcerze i zuchy działają razem do wspólnego celu – nie tylko jako nazwiska wpisane w rubryczce grafiku.

Odwiedziny na biwaku/obozie/kolonii

W trakcie gdy jedna z jednostek na dłuższy wyjazd, druga przychodzi (np. w ramach rajdu) ją odwiedzić na krótki okres (np. blok zajęciowy, jeden dzień). Jest to dobra okazja do wspólnych zajęć, a także pozwala zobaczyć, jak działa druga jednostka. Jest to szczególnie cenne dla zuchów przygotowujących się do przejścia do drużyny – pozwala im w bezpiecznych warunkach mieć przedsmak tego, co czeka ich po wakacjach.

Wspólne zimowisko

Akcja zimowa, w przeciwieństwie do akcji letniej, gdzie zuchy jadą na kolonię, a harcerze na obóz, jest wyjazdem, który może być wspólny dla gromady i drużyny. Jest to dobra okazja na organizację wspólnych zajęć jednostek, na zajęcia organizowane przez komendę wyjazdu dla całej kadry oraz do wzajemnego „pożyczania” sobie kadry między jednostkami. To ostatnie pozwala na czerpanie z obserwacji działania w innej jednostce oraz jest okazją dla kadry do odmiany od swojej stałej harcerskiej pracy z własną jednostką.

Przejście zuchów do drużyny

Przejście najstarszych zuchów w najprostszej formie polega na zwykłym przekazaniu kadrze drużyny danych kontaktowych i zaproszenie ich we wrześniu na pierwszą zbiórkę w drużynie. Można jednak podjąć też działania, które pozwolą na wcześniejsze oswojenie przyszłych harcerzy z formami pracy drużyny, stworzenie relacji z ich przyszłą grupą oraz złagodzenie stresu związanego z procesem. Jest to nie tylko coś o co powinna zadbać kadra zuchowa w trosce o dobro swoich wychowanków, ale przede wszystkim kadra harcerska, która będzie później przecież z tymi osobami pracowała. Szok przejścia, w którym zuch traci swoją dotychczasową grupę i jest wrzucony w nieznaną mu świat działający na obcych mu zasadach, często powoduje, że działający wcześniej sprawnie zuch zniechęca się do harcerstwa i odchodzi – dobre przygotowanie może temu zapobiec.

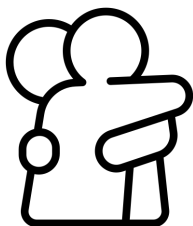

Wizyta na zbiórce harcerzy

Najstarsze zuchy otrzymują zaproszenie, żeby jeszcze przed dołączeniem na stałe do drużyny przyjść jednorazowo na zbiórkę drużyny lub zastępu i wziąć w niej udział tak, jakby byli już pełnoprawnymi harcerzami. Pozwala to zuchom na zobaczenie w praktyce co robią harcerze i daje okazję do zapoznania się z grupą.

Q&A o harcerstwie

Obawa przed przejściem do drużyny często wynika ze zwykłej niewiedzy, co się będzie działo. Czasami zwykła rozmowa, w której zuchy mogą zadawać harcerzowi pytania, może rozwiać wątpliwości, które mieli i podekscytować ich nowymi możliwościami, które czekają ich w drużynie. Rozmowę taką może przeprowadzić członek kadry zuchowej (wtedy zuchy mają większe zaufanie i mogą śmielej rozmawiać) albo ktoś z drużyny harcerskiej (wtedy zuchy mają okazję poznać nową osobę, która będzie dla nich punktem zaczepienia w drużynie).

Pożegnanie z gromadą

Warto dać gromadzie przestrzeń do tego, żeby młodsze zuchy mogły pożegnać się z odchodzącymi. Może to odbyć się bezpośrednio przed przekazaniem, ale też np. na ostatniej zbiórce najstarszych zuchów albo na koniec kolonii. Pozwala to przygotować się emocjonalnie do rozstania, jest okazją do miłego wspomnienia, a także daje młodszym zuchom wyraźny sygnał do czego dąży ich własna droga w zuchach.

Z tą formą należy uważać, jeśli mamy szczególnie emocjonalną gromadę – pożegnanie może wzbudzić w zuchach silną chęć pozostania jeszcze trochę dłużej w gromadzie i tym samym niechęć do przejścia do drużyny.

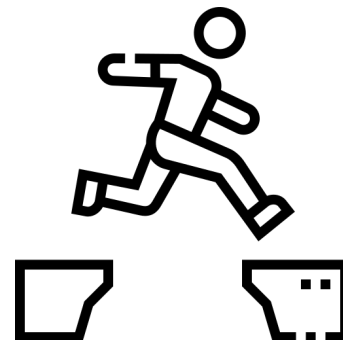

Obrzędowe przekazanie zuchów

Przekazanie jest momentem, w którym zuch oficjalnie przestaje być zuchem, a staje się członkiem drużyny – warto tę chwilę w jakiś sposób wyróżnić i uczcić. Może odbyć się w ramach wspólnej zbiórki gromady i drużyny albo zbiórki samej drużyny. Sam obrzęd może przybrać różne formy, ale warto przyjąć jeden stały sposób, który stanie się tradycją jednostek, ponieważ buduje to poczucie wspólnoty, zwłaszcza dla harcerzy, którzy przypominają sobie wtedy, jak sami tego doświadczali.

Przykładowe formy przekazania:

- Apel, podczas którego rozkazem zmieniona zostaje przynależność zuchów, a znaczki zucha zostają oficjalnie przepięte z piersi na kieszeń.
- Próba ognia – kadra zuchowa podnosi odchodzącego zucha i przekazuje go ponad rozżarzonymi węglami do rąk kadry harcerskiej.
- Zuch żegna się z gromadą i z zawiązanymi oczami przechodzi trasę, na końcu której wita się z drużyną harcerzy.

Praca na poziomie kadry i ZZ

W Stowarzyszeniu Harcerskim znana jest zasada „*Kadra gromady powinna być częścią ZZ-u drużyny.*”. Przynależność do ZZ-u jest solidną podstawą do współpracy, ale warto pamiętać, że nie polega to tylko na udziale we wspólnych akcjach – istotne jest stworzenie poczucia wspólnoty i współodpowiedzialności między jednostkami. Jednostki są osobne, ale zależne od siebie jak dwie połówki całości, więc gdy pojawia się duży problem u jednej jednostki powinien być traktowany jako problem obu i wspólnie rozwiązywany.

★ Ustalenie zasad współpracy i kontrakt

➡ Kluczem do każdej dobrej współpracy jest komunikacja, dlatego warto zacząć od rozmowy, podczas której ustalone zostaną warunki współpracy. Jest to wskazane, jeśli nigdy nie były ustalane takie warunki, jeśli taka rozmowa odbyła się dłuższy czas temu albo jeśli sytuacja uległa znaczącej zmianie (np. nastąpiło przekazanie funkcji drużynowego). W ramach tej rozmowy, powinny być omówione zasoby i potrzeby oraz ustalone prawa i obowiązki każdej ze stron. Jeżeli jest to pomocne, w rozmowie może uczestniczyć dodatkowo mediator/doradca (np. instruktor z komendy szczeblu).

Formą utrwalenia ustaleń z tej rozmowy jest kontrakt/umowa – wspólny dokument zawierający zasady współpracy, podpisany przez kadrę gromady i drużyny. Taka forma pozwala na odwoływanie się do spisanych czarno-na-białym ustaleń i nadaje im bardziej wiążący, uroczysty charakter – w końcu własnoręcznie się pod tym podpisałeś, druhu!

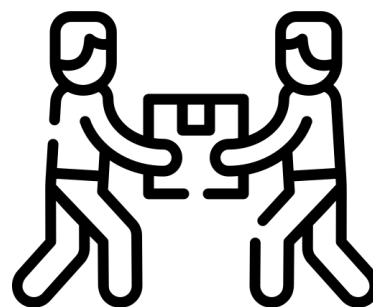
Kontrakt ma swoje zalety, ale zasady mogą być też ustalone wyłącznie słownie albo spisane mniej formalnie – najistotniejsze jest, żeby rozmowa na ten temat się odbyła.

★ Harcerze na zbiórkach gromady

➡ W odróżnieniu od wyżej wymienionej formy „harcerze organizują dla zuchów”, jest to zwykła zbiórka gromady, prowadzona przez kadrę zuchową – harcerz z drużyny pomaga w planowaniu i organizacji, a przy okazji przygląda się jak pracuje gromada.

Takie wizyty mogą polegać na:

- zaproszeniach skierowanych do wybranych harcerzy,
- ogólnym zaproszeniu „chętni mogą przychodzić”
- ustalonym grafiku, przykładowo
  - co tydzień inny zastęp ma wystawić dwóch reprezentantów;
  - jeden zastęp pomaga przy jednym cyklu

Wszystko zależy od ustaleń podjętych między kadrami albo w ramach Rady Drużyny.

Kadra zuchowa powinna starać się angażować przychodzących harcerzy również na etapie przygotowania zbiórki – a w wersji minimum, bezpośrednio przed zbiórką przedstawić plan zbiórki i ustalić podział zadań. Warto zadbać, żeby harcerz miał możliwość wzięcia odpowiedzialności za element zbiórki – dzięki temu może się rozwinąć, a ponadto poczuje się potrzebnym, kompetentnym organizatorem, nie tylko „chłopcem na posyłki”.

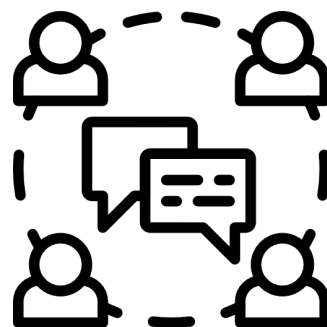
Kadra zuchowa na akcjach ZZ-u

Jednym z najprostszych sposobów na wspólną akcję gromady i drużyny jest zaproszenie kadry zuchowej do udziału w zbiórkach ZZ-u. W prawidłowo działającej drużynie te akcje i tak się odbywają i są skierowane do podobnej grupy wiekowej, co młodszą kadra zuchowa. Dla tych osób jest to szczególnie ważna forma, ponieważ przechodząc do kadry zuchowej mogą mieć poczucie separacji od dotychczasowej grupy rówieśniczej, z którą działali w drużynie, a taka zbiórka pozwala im do tego wrócić. Zależnie od ustaleń i treści zbiórki, starsi członkowie kadry gromady mogą być wtedy uczestnikami albo wspierać

komendę drużyny w organizacji zbiórki, co jest szczególnie przydatne, gdy potrzebne jest wielu punktowych.

Kadra zuchowa na Radzie Drużyny

Jak wspominałem wyżej, dla dobrej współpracy i realnego życia się między jednostkami, potrzebne jest poczucie współodpowiedzialności za obie jednostki. Dobrą okazją do tego jest Rada Drużyny, kiedy właśnie przedstawiane i rozważane są problemy i ustalane są rozwiązania. Jest to też dobra okazja do podsumowywania realizacji ustaleń z kontraktu (np. czy zastępowi przychodzili pomóc na zbiórkach gromady i czy kadra zuchowa w odpowiedni sposób ich przyjęła i zaangażowała). Nie jest konieczne, żeby kadra zuchowa była na wszystkich Radach Drużyny – czasami drużynowy harcerzy może chcieć popracować tylko w gronie swoich podopiecznych i ma do tego prawo, istotne jednak jest, żeby przynajmniej kilka razy w roku była okazja do rozmowy o kluczowych sprawach – szczegóły zależą od ustaleń.

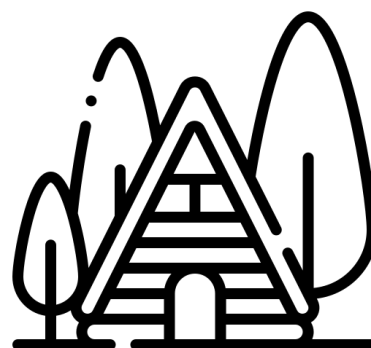
Zajęcia dla ZZ-u na temat zuchowania

W tej formie, kadra zuchowa prowadzi zajęcia dla ZZ-u w celu przybliżenia im jak działa zuchowanie. Pozwala to oswoić harcerzy z tematem i rozrzedzić trochę mgłę niewiedzy, dzięki czemu zmniejsza się obawę harcerzy przed zaangażowaniem się w życie gromady. Dodatkowo, takie zajęcia mają wartość również dla rozwoju pracy w drużynie – przykładowo, formy zuchowe mogą być źródłem inspiracji do zbiórek zastępów.

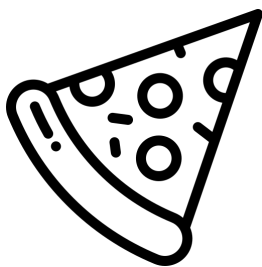
Jest to forma szczególnie przydatna, gdy współpraca nie jest jeszcze ułożona i harcerze mało wiedzą o zuchach – pozwala im poznać temat bez rzucania się od razu na głęboką wodę.

Kadra dojeżdżająca na kolonię

Są to osoby, które nie są na stałe w kadrze zuchowej, z reguły jadące na obóz z drużyną i wyjeżdżające w jego trakcie na kilka dni na kolonię. Jest to okazja nie tylko do praktycznego wsparcia gromady, ale też do zapoznania harcerza z przebiegiem kolonii, stworzenie relacji z zuchami oraz z kadrą innych gromad – niezwykle istotne dla osoby, która rozważa dołączenie do kadry zuchowej. Dobrze jest, żeby ustalić kto dojeżdża jak najwcześniej – ta osoba może wtedy wziąć udział również w przygotowaniu kolonii, dzięki czemu wie czego się spodziewać i może przygotować swoje własne zajęcia.

Wspólne wyjście kadr – wyjazd lub spotkanie towarzyskie

Czynnikiem, który pośrednio wpływa na dobrą współpracę jednostek, są dobre relacje osobiste między kadrami jednostek. O wiele łatwiej i przyjemniej współpracować z kimś, kogo się zna i lubi. Jest to coś, co nie da się narzucić. Najlepiej, jeśli powstaje naturalnie z oddolnej chęci kadr, ale drużynom mogą też w bardziej odgórnie planowany sposób zadbać o to, żeby powstały odpowiednie warunki do nawiązania takich relacji. Formą, która dobrze się do tego nadaje, nawet w przypadku kompletnej nieznajomości, jest wspólny wyjazd kadry.

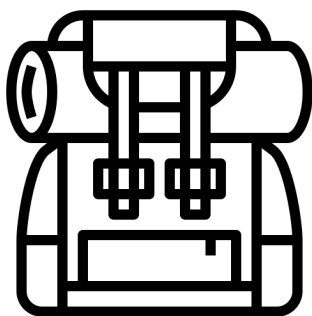
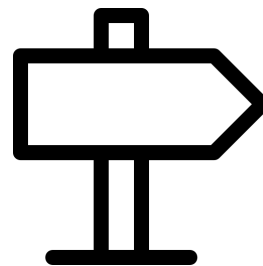
Spędzony razem czas, przeżyte wspólnie przygody są okazją do rozpoczęcia harcerskiej przyjaźni – warto jest tylko zwrócić uwagę na to, żeby uniknąć podziału grupy na dwie części, kluczowe jest integracja osób, które na co dzień ze sobą nie współpracują.

Kiedy kadry są już bardziej ze sobą zżyte, w naturalny sposób pojawią się też bardziej luźne, towarzyskie formy, takie jak np. wyjście na pizzę, wspólny sylwester czy dowolne inne spotkanie.

Zaproszenie do gromady

Kiedy już ZZ miał okazję zapoznać się z działaniem gromady i pojawia się potrzeba powiększenia kadry zuchowej, należy zadziałać bardziej bezpośrednio. Warto zacząć od rozmowy z całym ZZ-em (np. w ramach rady drużyny lub wyżej wspomnianych zajęć dla ZZ-u), na której będą przedstawione potrzeby gromady i pytanie do wszystkich – kto chciałby spróbować pomóc? Tak poprowadzona rozmowa skłania ZZ do poczucia współodpowiedzialności za gromadę (to nie tylko drużynowy zuchów się martwi czy dostanie przybocznych, ale cały zespół wspólnie próbuje znaleźć rozwiązanie problemu) oraz daje bardziej swobodną przestrzeń do wypowiedzi wszystkim członkom ZZ-u.

Kadra zuchowa na obozie

Ze względu na to, że kolonie trwają krócej, może się zdarzyć sytuacja, kiedy kadra zuchowa po zakończeniu lub przed rozpoczęciem kolonii dojeżdża na obóz. Jest to dość wymagające pod kątem czasu i wysiłku, ale może być bardzo wartościowym doświadczeniem dla kadry zuchowej oraz członków obozu. Kadra zuchowa może działać na obozie jako członek komendy bratniej drużyny, członek pionu kwatermistrzowskiego zgrupowania, jako instruktor programowy zgrupowania – wszystko zależy od ustaleń z komendą obozu. Poza wsparciem organizacyjnym, kadra zuchowa wnosi na obóz odmienne doświadczenie i perspektywę, pozwalając na nowe, różnorodne formy pracy i rozwiązania problemów. Z kolei kadra zuchowa zyskuje na tym przede wszystkim możliwość spędzania czasu w formie obozowej i zadbania o relacje z osobami na obozie.

